

**Okruhy ke státní závěrečné zkoušce v rámci
navazujícího magisterského studijního programu
Sociální pedagogika**

(studijní program akreditovaný v rámci institucionální akreditace r. 2021)

SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

1. Sociální pedagogika
Sociální pedagogika jako aplikovaná vědní disciplína, širší a užší pojetí sociální pedagogiky, teoretický a praktický proud sociální pedagogiky, aktuální problémy a výzvy sociální pedagogiky, komparace pojetí sociální pedagogiky v ČR a v zahraničí.
2. Historický vývoj a východiska sociální pedagogiky
Vývoj úvah o sociální dimenzi výchovy a vzdělávání. Filozofická, sociologická a pedagogická východiska sociální pedagogiky. Sociální dimenze v pracích Paula Natorpa, G. A. Lindnera, J. J. Pestalozziho, D. Bosca, A.S. Makarenka a dalších. Představitelé teoretického a praktického proudu sociální pedagogiky. Významné osobnosti sociální pedagogiky a vývoj oboru v ČR.
3. Vztah prostředí a výchovy
Charakteristika základních úrovní a typů prostředí ovlivňujících výchovně vzdělávací proces: makro, mezo a mikroprostředí, prostředí přírodní, kulturní a sociální, přirozené a intencionální prostředí výchovy, sociální determinace výchovy, proces Socializace. Lokální prostředí, jeho charakteristika a specifika v prostředí výchovy a socializace.
4. Rodina jako výchovné a socializační prostředí a intervence v rodinném prostředí
Charakteristika rodiny jako výchovného a socializačního prostředí, funkce a funkčnost rodiny, diagnostika rodinného prostředí, možnosti intervence do rodinného prostředí. Koncept sanace rodiny, metody a využívané postupy.
5. Problematika náhradní rodinné péče
Charakteristika jednotlivých forem náhradní rodinné péče, stručný nástin historického vývoje tohoto fenoménu, aktuální trendy v oblasti náhradní rodinné péče, transformace systému péče o ohrožené děti, legislativní podmínky v oblasti náhradní rodinné péče. Mechanismy podpory moderních forem náhradní péče.
6. Sociální skupiny jako socializační prostředí
Charakteristika a klasifikace sociálních skupin a jejich význam v procesu socializace, znaky skupiny, formální a neformální skupiny, skupinová dynamika a možnosti jejího ovlivňování, diagnostika vztahů v malých sociálních skupinách, možnosti práce se skupinou a ovlivňování vztahů uvnitř skupin, peer programy.
7. Alternativní náboženské skupiny
Legislativní rámec působení církví a náboženských společností v ČR, registrace církví a náboženských skupin, zvláštní práva církví a náboženských skupin. Působení církví a náboženských skupin v sociální oblasti. Alternativní náboženské skupiny s charakterem sekt, znaky sekt, rizikové aspekty v působení některých náboženských skupin, charakteristika nejrozšířenějších alternativních náboženských skupin, prevence v oblasti rizikového působení alternativních náboženských skupin.
8. Sociální komunikace a komunikační kompetence
Charakteristika procesu komunikace, jeho aktérů a složek. Kompetence v oblasti komunikace a možnosti jejich rozvoje, zásady efektivní komunikace, chyby v komunikaci a možnosti jejich eliminace.

9. Média a masová komunikace

Média a jejich funkce, formování přístupu k médiím, mediální gramotnost jako pedagogický koncept - charakteristika mediální gramotnosti a jejích znaků, možnosti podpory rozvoje mediální gramotnosti a kritického myšlení, rizika související s neadekvátním přístupem k médiím, prevence rizik v praxi sociálního pedagoga.

10. Sociální kompetence

Sociální kompetence, jejich význam a metody jejich rozvoje v procesu socializace, osobnostní a sociální výchova a její možnosti v oblasti rozvoje sociálních kompetencí, rozvoj sociálních kompetencí u sociálně znevýhodněných jedinců a skupin.

11. Krizové situace, krizová intervence

Náročné životní situace, krizové situace a možnosti jejich prevence, techniky řešení krizových situací, krizová intervence, pracoviště a pracovníci krizové pomoci, služeb a intervence.

12. Problematika sociální deviace a sociálně patologických jevů

Vymezení normality a deviace v oblasti lidského chování, vývoj vztahu jedince k normám a morálce (Piaget, Kolberg), charakteristika sociálně patologických jevů, aktuální situace a trendy v této oblasti, ohrožené skupiny obyvatelstva, specifika výskytu sociálně patologických jevů ve specifických prostředích (zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, věznice, sociálně vyloučené lokality), možnosti nápravy a prevence, pomoc obětem sociálně patologických jevů.

13. Prevence v oblasti sociálně patologických jevů a rizikového chování

Primární, sekundární a terciární prevence, nové trendy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a rizikového chování. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže. Významné programy v oblasti primární i sekundární prevence v ČR a v zahraničí. Specifika prevence ve školním prostředí, metodik prevence, minimální preventivní program.

14. Závislostní a návykové chování

Charakteristika a projevy závislostního chování, prediktory závislostního chování, drogová závislost a alkoholismus, příčiny abúzu návykových látek, rozpoznání abúzu návykových látek, gamblerství, workoholismus, netolismus, prevence v oblasti závislostního chování, protidrogová prevence.

15. Problematika týraných, zneužívaných a zanedbávaných osob

Tělesné týrání aktivní a pasivní povahy, psychické týrání, zneužívání, sexuální zneužívání, zanedbanost a zanedbávání, syndrom CAN, zvláštní formy týrání a zneužívání, rizikové skupiny ve smyslu obětí i pachatelů, ohlašování případů týrání, zneužívání a zanedbávání, možnosti diagnostiky, nápravy a prevence.

16. Agrese a šikana

Agresivita a agrese. Šikana v různých prostředích, znaky šikany, vývojová stadia šikany, charakteristika aktérů šikany, možnosti odhalení šikany, depistáž, zásady a postup vyšetřování a nápravy šikany, prevence v oblasti projevů agrese a šikany.

17. Migrace, podpora integrace migrujících osob

Problematika migrace obyvatelstva, příčiny migrace, legislativa v oblasti azylové politiky a vysvětlení základních pojmů (uprchlík, azylant, cizinec apod.). Migranti, cizinci a žadatelé o azyl jako osoby ohrožené sociálním vyloučením, mechanismy podpory adaptace uvedených cílových skupin ve společnosti, možná rizika neúspěšné integrace cizinců a migrantů ve společnosti, možnosti eliminace uvedených rizik.

18. Sociální práce

Charakteristika sociální práce, metody sociální práce a jejich praktické uplatnění, hodnoty v sociální práci a role sociálního pracovníka, etika sociální práce. Kvalita v sociálních službách. Vztah sociální pedagogiky a sociální práce. Individuální plánování v sociální práci.

19. Sociální služby a poradenství

Služby sociální prevence. Sociální poradenství. Charakteristika terénní sociální práce, hlavní metody a zacílení podpory. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, hlavní metody a zacílení podpory. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, charakteristika služby, individuální plánování v NZDM. Možnosti financování služeb sociální prevence.

20. Sociální vyloučení

Sociální stratifikace a sociální vyloučení. Mechanismy sociálního vyloučení (prostorové, ekonomické, kulturní, sociální v užším slova smyslu, symbolické), sociálně vyloučené lokality. Specifika života v podmínkách sociálního vyloučení. Koncept kultury chudoby (O. Lewis a další). Romové v podmínkách sociálního vyloučení, romská kultura versus kultura chudoby.

21. Sociokulturní a socioekonomické aspekty výchovy a vzdělávání

Specifika socializace a enkulturace v podmínkách sociálního vyloučení (sociálně vyloučených lokalit), sociokulturní handicap, Možnosti a konkrétní mechanismy podpory naplňování individuálních vzdělávacích potřeb dětí a žáků z rodin s nízkým socioekonomickým statutem či sociokulturně odlišného zázemí. Podpůrná opatření ve vztahu k uvedené cílové skupině. Sociální služby orientované na děti a mládež.

22. Komunitní práce a komunitní plánování

Vymezení komunitního přístupu, komunitní centra, náplň jejich činnosti a specifika jejich práce, komunitní plánování, jeho zásady a strategie, komunitní plán, strategické plánování v oblasti sociálně pedagogických intervencí a jeho nástroje, SWOT analýza apod. Místní akční plány.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. Přeložil Eduard GEISLER. Praha: Prostor, 2004. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-125-3.
- BECHYŇOVÁ, Věra a Marta KONVIČKOVÁ. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0031-4.
- BENDL, Stanislav. *Nárys sociální pedagogiky*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN neuděleno.
- BROŽ, Miroslav, Petra KINTLOVÁ a Ladislav TOUŠEK. *Kdo drží Černého Petra*. Praha: Člověk v tísni, 2007. ISBN 978-80-86961-27-9.
- BRZOBOHATÝ, Robin, Martina CIRBUSOVÁ, Eva JANÍČKOVÁ, Dalibor JÍLEK, Zdeněk KAPITÁN, Michaela TRÁVNÍČKOVÁ a Michaela ZDRÁHALOVÁ. *Aktuální otázky ochrany práv dětí: informování dětí o jejich právech*. Brno: Česko-britská, 2017. ISBN 978-80-905598-3-7.
- ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4577-0.
- DUNOVSKÝ, Jiří. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.
- HARDY, Mária, Pavel MÜHLPACHR a Terézia DUDÁŠOVÁ, ed. *Sociální patologie rodiny*. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2011. ISBN 978-80-87182-17-8.
- FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.
- GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W., ed. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80--257-0807-1.
- HABART, Tomáš, JANSKÁ, Iva, ed. *Pojďte do školy!: nerovné šance na vzdělávání znevýhodněných dětí*. Praha: Člověk v tísni, 2011. ISBN 978-80-87456-19-4.
- JEDLIČKA, Richard. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.
- KACHLÍK, Petr, Věra VOJTOVÁ a Karel ČERVENKA. *Edukační přístupy k dětem v riziku, s problémy a s poruchami v chování*. Brno: Masarykova univerzita, 2017. ISBN 978-80-210-8916-7.
- KOL. AUT. *Katalog podpůrných opatření pro žáky se sociálním znevýhodněním*. Olomouc, UPOL, 2015. Dostupné na: <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/uvod-6/>
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
- KOLÁŘ, Michal. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.
- KUCHAROVÁ, Věra, Jana BARVÍKOVÁ, Sylva HÖHNE, Kristýna JANUROVÁ, Olga NEŠPOROVÁ, Jana PALONCYOVÁ, Kamila SVOBODOVÁ a Lucie VIDOVIČOVÁ. *Česká rodina na počátku 21.*

století: životní podmínky, vztahy a potřeby. Praha: SLON v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, 2019. ISBN 978-80-7419-275-3.

- LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství.* Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.
- MORVAYOVÁ, Petra a Dana MOREE. *Dvakrát měř, jednou řež: od multikulturní výchovy ke vhledu.* Praha: Člověk v tísni, 2009. ISBN 978-80-86961-86-6.
- MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie.* Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2511-5.
- NEŠPOR, Karel. *Návykové chování a závislost.* 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.
- NOŽÍŘOVÁ, Jana. *Náhradní rodinná péče.* Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-86131-91-7.
- PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4317-2.
- PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika.* Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-24734-70-5.
- PROKOP, Daniel. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti.* Druhé, rozšířené vydání. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0308-7.
- RADOSTNÝ, Lukáš. *Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách.* Praha: Meta - Sdružení pro příležitosti mladých migrantů, 2011. ISBN 978-80-254-9175-1.
- RIEGER, Zdeněk. *Návrat k rodině a domů.* Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-544-8.
- SMOLÍK, Arnošt. *Vybrané aspekty sociálního formování jedince ve vztahu ke společenským normám a morálnímu jednání.* Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2016. ISBN 978-80-7561-040-9.
- SMOLÍK, Arnošt a Zdeněk SVOBODA. *Etopedické propylaje I.: aktuální otázky systému náhradní výchovné péče o jedince s poruchou chování.* Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2012. ISBN 978-80-7414-529-2.
- SIROVÁTKA, Tomáš, Ivana ŠIMÍKOVÁ, Robert JAHODA a Jana GODAROVÁ. *Chudoba, materiální deprivace a sociální vyloučení v České republice s důrazem na děti a domácnosti vychovávající děti.* Praha: VÚPSV, 2015. ISBN 978-80-7416-213-8.
- STROUHAL, Martin. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny.* Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4212-0.
- SVOBODA, Zdeněk a Petra MORVAYOVÁ. *Schola excludus.* V Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7414-221-5.
- URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění.* Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3563-4.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.
- VOJTOVÁ, Věra a Karel ČERVENKA. *Edukační potřeby dětí v riziku a s poruchami chování. 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2012. 193 s. ISBN 978-80-210-6134-7.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci.* Vyd. 3. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0869-3.
- ZÍKOVÁ, Tereza a kol. *Bedekr sociálním znevýhodněním pro učitele základní školy.* V Plzni: Západočeská univerzita, 2011. ISBN 978-80-261-0053-9.

DOPORUČENÁ PERIODIKA:

- Sociální pedagogika (Social Pedagogy/Social Education). Baťova Univerzita ve Zlíně. ČR. ISSN 1805-8825.
- International Journal of Social Pedagogy. ThemPra, UK. ISSN: 2051-5804

APLIKOVANÁ PEDAGOGIKA

1. Výchovně - vzdělávací proces a jeho determinanty
Genotyp - fenotyp. Funkcionální a intencionální působení. Vztah prostředí a výchovy (materiální, sociální a kulturní prostředí). Možnosti pedagogizace prostředí. Vztah zrání a učení. Podstata výchovy v rodině.
2. Cíle výchovy
Vytyčování, členění, formulace a funkce cílů výchovy. Kontroverze cílů výchovy: autonomie vs. konformismus ve vzdělávání. Individuální a společenské cíle výchovy. Vzdělávání

jako cesta ke svobodě. Holismus vs. totalitarismus. Hodnoty a lidství z pohledu filozofie výchovy: utváření hodnotové orientace prostřednictvím vzdělávání.

3. Vztahová rovina práce pedagoga
Utváření důvěryhodného vztahu s žáky/klienty a jeho význam. Bezpodmínečné přijetí ve vztahu k profesní psychohygieně. Autorita a její aspekty. Souvislosti komunikace - vztahu - sociálního klimatu - autority.
4. Pedagogická komunikace a její složky
Verbální a neverbální komunikace, metakomunikace. Zásady efektivní komunikace (aktivní naslouchání, kongruence, zpětná vazba, reflexe, referenční rámec, eliminace komunikačních šumů).
5. Hodnotový systém a rozvoj afektivní složky žáka
skrze intervenci sociálního pedagoga (hodnota, hodnotový systém, interiorizace norem, mravní vývoj člověka). Možnosti rozvoje motivace žáků intervencí sociálního pedagoga.
6. Pedagogická evaluace a její role
Funkce hodnocení a přístupy k němu. Význam, efekt a důsledky hodnocení. Vztah hodnocení a motivace. Sebehodnocení. Problém odměny a trestu.
7. Kvantitativně orientovaný výzkumný design
Validita a reliabilita. Výzkumné problémy, otázky a cíle, způsoby výběru vzorku, formulace hypotéz, využití výzkumných metod a technik (dotazník, interview, sociometrie, experiment apod.), možnosti při formulaci závěrů, příklady využití.
8. Statistické zpracování dat
Deskriptivní a induktivní statistika. Určování míry polohy dat ($\emptyset$, Mo, Med., variační rozpětí, směrodatná odchylka, rozptyl, kvartily). Parametrické a neparametrické testy a jejich aplikace v závislosti na typu dat.
9. Kvalitativní a smíšený výzkumný design
Specifika, rozdíly (s kvantitativním výzkumným designem), výzkumné problémy, otázky a cíle, předpoklady, způsoby výběru vzorku, využití výzkumných metod a technik, možnosti při formulaci závěrů, příklady využití. Otevřené, selektivní a axiální kódování.
10. Kultura a societa
Subkultury a kontrakultury. Sociální vyloučení: ekonomické, prostorové, kulturní, sociální (v užším slova smyslu), politické a symbolické. Příčiny sociálního vyloučení a jeho důsledky pro výchovně vzdělávací proces. Návrhy opatření sociálního pedagoga pro eliminaci rizik spojených se sociokulturní a socioekonomickou odlišností žáka.
11. Interkulturalita
Teoretická východiska. Stereotypy a předsudky. Aktivita rozvíjející interkulturní kompetence. Aktuální problémy (bariéry, úskalí) při rozvoji interkulturních kompetencí žáků a studentů v kontextu zainteresovaných činitelů (role a úloha pedagoga, rodičů, médií, společnosti).
12. Sociální inkluze a její přesahy do vzdělávání
Vrstevnická skupina a sociální vztahy. Sociální dovednosti jako nedílná součást intervenčního sociálně pedagogického procesu. Rozvoj sociálních kompetencí. Základní přístupy k lidem, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením (medicínské, funkční, sociální, kombinované modely - MKF/ICF). Možnosti podpory sociální inkluze ve společnosti. Sociální dovednosti jako nedílná součást intervenčního sociálně pedagogického procesu. Rozvoj sociálních kompetencí.
13. Vládní dokumenty zajišťující rovný přístup ke vzdělávání
Problematika zaměstnávání lidí se zdravotním postižením. Mezinárodní organizace zastupující osoby s mentálním postižením a jejich význam. Organizace a občanská sdružení v ČR zastupující osoby s mentálním postižením. Legislativní rámec - zákon o zaměstnanosti,

zákoník práce. Podporované zaměstnávání ve vztahu k dalším možnostem pracovního uplatnění.

14. Inkluzivní vzdělávání a jeho sociálně pedagogické přesahy
Základní kritéria inkluzivní školy, rozdíl mezi integrativním a inkluzivním vzděláváním. Charakteristika výchovně vzdělávacích metod, které podtrhují proinkluzivní tendence. Práce sociálního pedagoga v inkluzivním vzdělávání.
15. Vzdělávání jedinců s potřebou podpůrných opatření
Člověk s mentálním, somatickým, psychickým či sociálním znevýhodněním a jejich podpora ve vzdělávání (metody a formy práce: strukturované učení u jedinců s mentálním znevýhodněním; specifika edukace jedinců s poruchami aktivity a pozornosti a hyperkinetickou poruchou chování, apod.). Možnosti a typy podpůrných opatření v jednotlivých stupních dle současné legislativní úpravy.
16. Systém práce s lidmi s poruchou chování
Klasifikace. Biologické, psychické a sociální faktory (vnitřní a vnější činitele) zvyšující pravděpodobnost poruch chování a sociálního znevýhodnění: systém a organizace poradenství, přístupy k péči o mravně narušené (z historického hlediska) u nás a v zahraničí: (tradiční systémy, rodinné systémy, systémy s vnitřní sociální strukturou). Užití odměny a trestu v běžném edukačním a resocializačním procesu u těchto jedinců.
17. Zdravotní postižení a zdravotní znevýhodnění
Poradenství pro osoby se zdravotním postižením, aktuální školská legislativa související s oborem. Úloha školních poradenských pracovišť. Problémy spojené s edukací a rozvojem osob se zdravotním postižením. Postoje společnosti jako bariéra v integraci dle MKF. Komplexní péče o jedince se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, reedukační a kompenzační pomůcky a technické prostředky.
18. Metody práce s osobami s poruchou autistického spektra
Typy jedinců PAS a jejich charakteristika. Zahraniční a domácí didaktické metody, jejich popis, využití, rozdíly. Behaviorální terapie, strukturované učení, VOKS apod.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Adamus, P. (2015). Metodika hodnocení kvality inkluzivní školy: Evaluační nástroj hodnocení kvality inkluzivní školy. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik.
- Bertl, I. (2012). Ekonomika a management neziskových organizací. Ústí nad Labem: UJEP.
- Booth, T., & Ainscow, M. (2011). Index for Inclusion: developing learning and participation in schools, Bristol, CSIE.
- Brezinka, W. (1996). Filozofické základy výchovy. Praha: Zvon.
- Čadilová, V., Jún, H., & Thorová, K. (2008). Agrese u lidí s mentální retardací. Praha: Portál.
- Čapek, R. (2010). Třídní klima a školní klima. Praha: Grada.
- Donnelly, J. H., Gibson, J. L., & Ivancevich, J. M. (2000). Management. Praha: Grada.
- Eriksen, T. H. (2006). Antropologie multikulturních společností: Rozumět identitě. Praha: Triton.
- Eriksen, T. H. (2008). Sociální a kulturní antropologie: Příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál. Praha: Portál.
- Fischer, S., & Škoda, J. (2014). Sociální patologie. Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. Praha: Grada.
- Fischer, S., Škoda, J., Svoboda, Z., & Zilcher, L. (2014). Speciální pedagogika: Edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální. Praha: Triton.
- Fischer, S., Žukov, I., Domluvilová, D., & Svoboda, Z. (2012). Riziko nebezpečnosti a přístupnost

k nápravě u vybraných skupin delikventní mládeže. Česká a slovenská psychiatrie, 108(5), 229 -232.

- Gavora, P. (2010). Úvod do metodologie pedagogického výzkumu. Praha: Paido.
- Gillberg, CH., & Peeters, T. (2008). Autismus - zdravotní a výchovné aspekty. Praha: Portál.
- Hábl, J. (2011). Lekce z lidskosti v životě a díle J. A. Komenského. Praha: Návrat domů.
- Hendl, J. (2012). Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. Praha: Portál.
- Horák, J., & Kolář, Z. (2004). Obecná pedagogika. Ústí n./L.: PF UJEP.
- Chráska, M. (2007). Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada.
- Kopřiva, K. (2000). Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. Praha: Portál.
- Kratochvílová, J. (2011). Systém hodnocení a sebehodnocení žáků: zkušenosti z České republiky i Evropských škol. Brno: MSD.
- Mareš, J., & Křivohlavý, J. (1995). Komunikace ve škole. Brno: Masarykova univerzita.
- Matějček, Z. (1997). Po dobrém, nebo po zlém? O výchovných odměnách a trestech. Praha: Portál.
- Morvayová, P., & Moree, D. (2009). Dvakrát měř, jednou řež. Od multikulturní výchovy ke vhledu. Praha: Varianty - Člověk v tísni.
- Morvayová, P., & Svoboda, Z. (2010). Schola excludus. Ústí nad Labem: PF UJEP.
- Novosad, L. (2009). Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním. Praha: Portál.
- Palouš, R. (1997). Totalitarismus a holismus. Praha: Karolinum.
- Pelcová, N. (2010). Vzorce lidství: základy pedagogické antropologie. Praha: Portál.
- Pelikán, J. (2002). Pomáhat být: otevřené otázky teorie provázející výchovy. Praha: Karolinum.
- Pešatová, I., & Matulayová, T. (2013). Kompetence školních speciálních pedagogů a školních sociálních pracovníků v inkluzivním školství v České republice. ACC JOURNAL, 19(3), 112-122.
- Procházka, M. (2012). Sociální pedagogika. Praha: Grada.
- Průcha, J. (1996). Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků. Brno: Masarykova univerzita.
- Rogers, C. R. (2014). Způsob bytí. Praha: Portál.
- Skalková, J. (2004). Pedagogika a výzvy nové doby. Brno: Paido
- Střelec, S. (1998). Kapitoly z teorie a metodiky výchovy. Brno: Paido.
- Svoboda, Z., Říčan, J., Morvayová, P., & Zilcher, L. (2015). Metodika tvorby strategického plánu pro vytváření inkluzivního prostředí školy. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně.
- Švaříček, R., & Šedová, K. (2014). Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál.
- Švec, J. (2010). Příručka pro sociální integraci. Praha: Úřad vlády.
- Thorová, K. (2006). Poruchy autistického spektra. Praha: Portál.
- Valenta, M., Michalík, J., & Lečbych, M. (2012). Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu. Praha: Grada.
- Vališová, A. (2002). Asertivita v prostředí rodiny a školy: pedagogické a psychologické kontexty v teorii a praxi. Praha: ISV.
- Vališová, A. (2008). Jak získat, udržet a neztrácet autoritu. Praha: Grada.
- Vališová, A., & Kasíková, H. (2007). Pedagogika pro učitele. Praha: Grada.
- Vágnerová, M., & Háj-Mousová, Z. (2004). Psychologie handicapu. Praha: Karolinum. Vodáčková, D. (2002). Krizová intervence. Praha: Portál.

- World Health Organization (2008). Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF. Praha: Grada.
- Zilcher, L. (2013). Analýza používaných inkluzivně didaktických strategií v ČR a USA. Ústí nad Labem: UJEP.

APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE

1. Učení a jeho pojetí v pedagogické psychologii - definice učení, obecné zákony učení a typy učení (pojetí Kuliče, tradiční pojetí učení, senzomotorické učení, učení poznatkům, učení metodám řešení problémů).
2. Vztah učení a biologických, sociokulturních vlivů (situované, distribuované učení), smysluplné učení (meaningful learning) - charakteristiky a složky.
3. Teorie učení z pohledu současného vzdělávání (behaviorální - Skinner, Thorndike; kognitivně psychologické - Bruner, Piaget, Bandura; humanisticky orientované koncepce - Rogers).
4. Sociální učení (Bandura), mechanismy socializace (sociální činnosti, imitace, identifikace, sugesce, sociální zpevňování).
5. Psychologické aspekty hodnocení učebního výkonu žáka - funkce hodnocení, objektivita a subjektivita hodnocení, zásady pedagogicko-psychologického hodnocení (Helus).
6. Sociální percepce, chyby při vnímání a hodnocení žáků (chyby v sociální percepci).
7. Motivace k učením výkonu - Hrabal ml., Pavelková - základní typy potřeb, ovlivňování učební motivace, kauzální atribuce.
8. Sociální pedagog - rizikové osobnostní rysy, postoje k žákům, styly řízení.
9. Žák jako činitel pedagogického procesu - heterogenita žákovské populace: nadaní žáci (identifikace, rozvoj - obohacování, akcelerace - Hříbková), selhávající a neprospívající žáci (učitelské typizace - Kučera, výzkumy pražské skupiny školní etnografie, žákovská pojetí školního neúspěchu, škatulkování, práce s chybou - z věkového hlediska, procesuální práce s chybou).
10. Školní zdatnost prezentovaná žákem (academic self-efficacy), školní úspěšnost - motivace, hodnocení.
11. Problematika sociálního zpevňování.
12. Klima školy (ředitel - učitelé - diagnostika týmu (klima školy, OCDQ-RS, HSU)), rodiče - měření spokojenosti, měření klimatu - SWOT analýza, Dotazník školního prostředí apod.).
13. Třídní klima (psychosociální klima třídy) - spolutvůrci klimatu, typy klimatu, vztahy mezi žáky, pedagogy - možnosti mapování vztahů, vývoj školní třídy.
14. Řízení sociálních skupin, struktura sociální skupiny a práce s ní (cíle, hodnoty, normy, sociální role, sociální pozice).
15. Pedagogická diagnostika, prognostika v pedagogické praxi - styly učení (geneze stylů, teorie stylů učení - typologický model, diagnostika a autodiagnostika stylů učení, intervence), žákovské pojetí učiva (diagnostika, didaktické testy, ovlivňování).

16. Diagnostika školního klimatu a individuálních žákových charakteristik (sociometrie, motivační aspekty - Hrabal st., diagnostické prostředky - pozorování, rozhovor, analýza učebních výkonů žáka, testové metody, kazuistika).
17. Interakce ve výchově - Piagetův a Kohlbergův model morálního vývoje.
18. Vývojové odlišnosti sociálního modelu (Čáp), postoje vychovatele.
19. Komunikace z psychologického hlediska (Berne), bariéry v komunikaci.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Bertrand, Y. (1998). Soudobé teorie vzdělávání. Portál: Praha.
- Čáp, J., Mareš, J. (2008). Psychologie pro učitele - dotisk. Praha: Portál.
- Čáp, J. (1993). Psychologie výchovy a vyučování. Praha: Univerzita Karlova.
- Čapek, R. (2010). Třídní klima a školní klima. Praha: Grada.
- Fontana, D. (1997). Psychologie ve školní praxi. Praha: Portál.
- Holeček, V. (2014). Psychologie v učitelské praxi. Praha: Grada.
- Hříbková, L. (2010). Mimořádně nadané děti ve škole a v rodině. Ústí nad Labem: UJEP.
- Hrabal, V. st. (1989). Pedagogická diagnostika. Praha: SPN.
- Kosíková, V. (2011). Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty. Praha: Grada.
- Mareš, J. (2013). Pedagogická psychologie. Praha: Portál.
- Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologii. Praha: Grada.
- Pavelková, I. (2002). Motivace žáka k učení. Praha: Univerzita Karlova.
- Svoboda, M. (2010). Psychologická diagnostika dospělých. Praha: Portál.
- Svoboda, M., Krejčířová, D., Wágnerová, M. (2005). Psychodiagnostika dětí a dospívajících. Praha: Portál.
- Wágnerová, M. (2003). Úvod do psychologie. Praha: Karolinum.